ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 2/2, Haziran 2014, s. 348-362

Ali Osman KOCALAR[1]

ÇEVRE VE ÇEVRE EĞİTİMİ ÜZERİNDEKİ YEREL YÖNETİM ETKİSİ

Özet

Çevre ile ilgili yapılan her şey bumerang etkisi ile insanlara mutlaka bir gün geri dönmektedir. Günümüzde daha iyi anlaşılmaktadır ki çevre, eğitim ile birlikte devamlılığını sürdürebilecek bir olgudur. Çevre sorunlarının önlenmesi ve çevre kalitesinin geliştirilmesi konusunda önemli sorumluluklar üstlenen yerel yönetimler, hizmet verdikleri yerin sosyal ve çevresel özelliklerine uygun bir çevre politikası geliştirmeli ve uygulamalıdırlar. Bu çalışmada örnek olarak Üsküdar Belediyesi'nin çevre ile ilgili yaptığı çalışma ve etkinlikler değerlendirilmiştir.

Yerel yönetimlerin temel varlık nedenleri, insan yaşamı ve insan yaşamının kalitesinin iyileştirilmesiyle ilgilidir. Bu yüzden yerel yönetimler dışarıda bırakılarak çevrenin korunması ve geliştirilmesi mümkün değildir. Doğal çevrenin korunması ve insanların yararına değerlendirilmesi yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları arasındadır. Yerel yönetimler sınırlı kaynakları ve doğal varlıkları idareli kullanmakta hassas davranarak, bu konuda halkın eğitilmesi için her türlü çabayı göstermek durumundadır. Yerel yönetimler, kent ortamında oluşan katı ve sıvı atıkları sadece başka alanlara taşıyarak, çevre sorunlarına köklü çözümler üretemezler. Bu nedenle yerel yönetimler sürdürülebilirlik ilkesi içerisinde çevre yönelik çalışmalar yapmalıdır.

Anahtar kelimeler: Çevre, çevre eğitimi, yerel yönetim, sürdürülebilirlik ve yerel gündem 21.

[1] Öğr. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dalı. ali.kocalar@marmara.edu.tr

THE EFFECT OF LOCAL GOVERNMENT ON THE ENVIRONMENT AND ENVIRONMENT EDUCATION

Abstract

Anything done with environment turns back to people one day with a boomerang effect. Now, it is better understood that environment is a phonemenon that can maintain continuity with education. Local governments, which have many responsibilities in developing quality of the environment and preventing environment problems, must develop and apply a suitable environment policy according to the social and environment features of the area where they offer service.

The reasons of being local governments are related to human life and improving the quality of human life. That's why it is not possible to protect and improve the environment by leaving out local governments. Protecting natural environment and using it for the benefit of human is among the local governments' responsibilities and duties. Local governments must make an effort in educating people by acting delicately for using limited sources and natural assets. Local governments cannot solve the environmental problems by transporting the solid and liquid waste composed in town setting.Therefore, local governments must make environmental works with the principle of sustainability.

Key words: Environment, environment education, local administration, sustainability and local agenda.

1. GİRİŞ

Küreselleşme hareketlerine ve toplumların tüketime yönelik yeni yaşam tarzlarına bağlı olarak ülkeler yeni sorunlarla karşı karşıya gelmişlerdir. Genellikle çevre eksenli olarak ortaya çıkan bu sorunlarla birlikte tartışmalar çevrenin korunmasına odaklanmıştır. Gelinen noktada çevrenin korunmasına yönelik olarak yerel yönetimlere çeşitli sorumluluklar yüklenmiş ve yerel yönetimler içerisinden de özellikle belediyeler önemli görevler üstlenmişlerdir. Çevre, çevre kirliliği ve çevre sorunları hükümetlerin, konu ile ilgili bakanlıkların, yerel yönetimlerin bir sorunu gibi algılanmaktaydı.

Çevre sorunlarının yerel odaklı olmaları ve bunun yanında yayılma özelliği taşımaları, çevre yönetiminin, en alt düzeyden başlayıp giderek büyüyen ve birbirini içeren değişik düzeylerde yapılandırılmasını gerektirmektedir. Çevre yönetimi düzeylerinden biri olan yerel düzeyde çevre yönetimi, çevre sorunlarının yerel odaklı oluşu nedeniyle, bu sorunların henüz ortaya çıkmadan kaynağında önlenmesi ya da oluşmuşsa kısa zamanda çözülmesi açısından önem taşımaktadır. Yerel düzeyde çevre yönetiminde ise belediyeler, hem kendi temel nitelikleri, hem de çevresel gerçekler nedeniyle, öteki yerel yönetim kurumlarından daha çok etkili olmaktadır (Zengin ve Esedov, 2010, 150-151).

İnsanın üretim kapasitesi doğal sistemin sürdürülebilirliği ile sınırlıdır. Aslında bilimsel ve teknolojik gelişmelerin çevre için son derece zararlı sonuçlara yol açabileceği George Perkins Marsh tarafından "İnsan ve Doğa" adlı çalışmasıyla 1864 yılında dile getirilmiştir. Malthus'un nüfus üzerine yapmış olduğu çalışması, Rachel Carson'un "Sessiz İlkbahar",

Garrett Hardin'in "Ortak Varlıkların Trajedisi" gibi çalışmalar, çevrenin korunması ve toplumda çevre bilincinin oluşması yönünde ortaya konmuş çalışmalardır (Turgut, 2001,10).

Ülkeler arasında bir takım farklılıklar olmakla birlikte son yıllarda ekolojik değerlerin korunması, en çok tartışılan konulardan birisi haline gelmiştir. Bu tartışmalar insanların çevreye olan duyarlılıklarını artırmakta, bu duyarlılık siyasal alanda da yeni gelişmeleri meydana getirmektedir. Özellikle seçim mekanizmaları aracılığıyla iktidara gelen yönetim birimleri çevreye yönelik toplumsal ihtiyaçları karşılamak amacıyla yeni politikalar geliştirmek zorundadırlar. İç ve dış dinamiklerin etkisiyle çevresel duyarlılığın arttığı ülkelerde siyasal örgütlenmelerde de hızlı artışlar görülmektedir (Çoban ve Kılıç, 2009, 119).

Bireysel davranışların çevre üzerindeki etkilerinin yanı sıra birçok çevre sorunlarının büyük bir kısmı işletmeler gibi daha büyük aktörler tarafından yaratılmaktadır. Fakat unutulmamalıdır ki gerek bireylerin gerekse işletmelerin çevreye duyarlı davranışlar sergilemelerinde sosyal kurumlar etkin rol oynamaktadır. Diğer taraftan, bireysel davranışların oluşmasında ağır basan durumsal faktörlerin güçlü olduğu durumlarda bile ki özellikle önemli karar alma zamanlarında, kişisel değişkenler etkili olabilir. Sonuç olarak, her bir davranış için farklı kişilerde farklı zamanlarda farklı faktörlerin ön plana geçtiği anlaşılmaktadır. Bunun da neticesinde, çevreyle dost davranışların incelenmesinde hem kişisel istek ve niyetlerin hem sosyal kurumların dâhil edilmesinin son derece yararlı olacağı görülmektedir (Stern, 2005, 10785-10786). Kentleşmenin her geçen gün önem kazanması, kırsal nüfusun kentlere göç etmesinin yanı sıra kentlerde yaşayan insanların yaşam kalitelerinin artırılmasına yönelik beklentileri, yerel yönetimleri yeni arayışlara sürüklemektedir (Kılıç, 2008,212–214).

2. ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Bu çalışmada yerel yönetimlerin çevre üzerindeki etkileri, çevreyi korumak için yaptıkları faaliyetler üzerinde durulacaktır. Çevre ile ilgili çalışmalar aslında sınırlar çizilerek yapılmamalıdır. Fakat belli bir çalışma sahasının gerekliliği buna mecbur kılmaktadır. Bundan dolayı İstanbul'un eski ve köklü bir yerleşim yeri olan Üsküdar ilçesi çalışmada örneklem olarak kullanılmıştır.

Yöntem olarak Üsküdar Belediyesi tarafından yürütülen çevre ile ilgili çalışmalar farklı kaynaklardan, belediyenin rapor ve yayınlarından derlenmiştir. Daha sonra ilçenin yerleşim sahasında yerinde gözlemler yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda Üsküdar ilçesinde çevre ve çevre eğitiminin durumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

3. ÇEVRE-YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ

Yerel yönetimler devlet sınırları içerisinde yerleşmiş insan topluluklarının ortak ve yerel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hukuk düzeni içerisinde oluşturulmuş yasal kurumlardır (Kapucu, 2003,299). Yerel yönetim uygulaması anayasal düzeydeki temsili demokrasinin idari ve yerel düzeydeki uzantısıdır. Yerel yönetimler, demokratik gelişmenin, halk katılımının, yerel gelişme potansiyelini harekete geçirmenin ilk ve en elverişli basamaklarıdır. Üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi gibi uluslararası örgütler de, yerel ve bölgesel yönetimlere demokrasinin ayrılmaz öğesi olan kuruluşlar olarak bakmaktadırlar (Gökçe ve Bayrakçı, 2006).

Yerel yönetimlerin kesin bir başlangıç tarihi yoktur. Parlamenter demokrasi ile yönetilen ülkelerde önce yerel yönetimler, daha sonra merkezi idareler ortaya çıkmıştır (Karaman, 1996). Türkiye'deki yerel yönetimler 1839'daki Tanzimat Fermanı'nı izleyen dönemde kurulmaya

çalışılmış ve esas olarak 1854’deki Kırım Savaşı sonrası kurulmuşlardır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye’deki yerel yönetimlerin geçmişi batılı ülkelere kıyaslandığında oldukça yenidir. Genel olarak yerel yönetimden hukuki niteliğe sahip kuruluşlar anlaşılmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimlerin en önemli özellikleri; kamu tüzel kişiliğine sahip olmaları ve seçimle iş başına gelmeleridir (Nadaroğlu ve Varcan, 1995,144).

Çevre ise; fiziksel, kimyasal, biyolojik, kültürel ve sosyal-ekonomik kaynak ve değerlerin oluşturduğu kompleks bir sistemdir. Kapsamlı bir tanım olarak, çevre; insan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde hemen ya da süre içinde dolaylı ya da dolaysız etkide bulunabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır (Dinçer, 1996,24). Buradan anlaşılacağı üzere çevre ve insanın çok çeşitli ve karmaşık faaliyetler içinde bulunduğu söylenebilir.

Toplumlarda çevreye duyarlı tüketim davranışlarına ulaşılmasında, çevre yönetiminde etkin rol oynayan yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. Yerel yönetimler il özel idareleri, belediyeler ve köyler olmak üzere 3’e ayrılır. Bunların içinde çevre konularında etkili ve yetkili olan daha çok belediyelerdir. Belediyeler, yerel yönetim birimleri arasında ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel bakımdan dünyada olduğu gibi Türkiye’de de en ağırlıklı olanlarıdır. Belediyeler, vatandaşların doğumundan ölümüne kadar, birçok görev ve sorumluluk yüklenmiş kamu kuruluşlarıdır. Sınırları içindeki yerleri onarmak, imar etmek, bayındır hizmetleri sunmak gibi önemli görevleri vardır. Bölgede yatırımlar yaparak, ekonomik kalkınmaya da katkı sağlarlar

Çevre sorunları, başta kentin ve kentlinin sorunu olarak, belediyeleri doğrudan doğruya ilgilendirmektedir. Belediyelerin çevre korumasındaki temel görev ve yetkileri idari kolluk hizmeti özelliği taşımaktadır. Bunun yanı sıra, yerel ortak gereksinimleri karşılamakla görevli olan belediyenin, çevreye yönelik, gerekli tüm hizmetleri yerine getirmesine de hukuk sistemi olanak sağlamaktadır. Çevre yönetimi ve korunmasında yerel yönetimlerin yasal olarak önemli yetki ve görevler üstlendiği görülmektedir. Belediyelere çevre hizmetleri konusunda yetki veren mevzuat, yasa, tüzük ve yönetmelik olarak 150'nin üzerindedir. Bunların bir kısmı belediyeleri doğrudan yetkili kılarken, bir kısmı da dolaylı yetkiler sağlamaktadır.

Günümüzde bir yerel yönetim birimi olarak belediyelerin çevrenin korunmasına ve çevre kirliliğinin önlenmesine yönelik olarak çok farklı alanlarda çalışmalarda bulundukları gözlemlenmektedir. Bunlar ana başlıklar altında ifade edilmek istenirse; hava kalitesinin artırılması, su kaynaklarının daha iyi yönetilmesi, toprağın kalitesinin korunması, flora ve faunaların iyileştirilmesi, katı atıkların yönetimi ve yeniden kazanımı, gürültü kirliliğinin önlenmesi gibi konularda belediyeler yeni açılımlar gerçekleştirmektedirler (Jamali, 2007,295).

Diğer yerel yönetimler olan il özel idareleri ve köy yönetimleriyle karşılaştırıldığında belediyeler, çevre yönetimi açısından daha önemli bir konumdadır. Belediyeler, kentte yaşayan insanların gereksinimleri ve etkinliklerinin çeşitliliği oranında çok sayıda sorumlulukla karşı karşıyadır. Belediye Kanunu ile belediyelere verilen görevlerin çoğunluğu, çevreyle doğrudan ilgili olan insan etkinliklerine ve gereksinimlerine yöneliktir. Bu nedenle, belediyelerin çevre koruma ve geliştirme sürecinin içinde yer alması kaçınılmaz olmaktadır.

Türkiye, çevre konusunun doğrudan anayasanın içinde yer aldığı birkaç ülkeden bir tanesidir. 1982'de yürürlüğe giren anayasanın 56'ıncı maddesi "herkesin sağlıklı ve düzgün bir çevrede yaşama hakkı vardır. Çevreyi geliştirmek ve çevre sağlığını korumak çevresel

bozulmayı önlemek devletin ve halkın sorumluluğundadır" hükmünü içerir. Yerel yönetimler çevre kirliliğine yol açabilecek bütün konularda denetim ve hizmet görevlerini yerine getirmektedirler. Bunlardan özellikle belediyeler; çöp kirliliği, atık su kirliliği, hava kirliliği, park ve yeşil alanların yapılması ve korunması, görüntü kirliliği, gürültü kirliliği ve diğer kirlilik türlerinde yapacakları denetimlerle bu sorunları çözmeye çalışmaktadırlar (Türkiye Çevre Vakfı, 2003). Çevrenin korunmasına yönelik olarak yerel yönetimler tarafından uygulamaya konulacak olan politikalar, yerel yönetimlerin kendi meclis kararlarının yanısıra diğer kanun ve yönetmeliklere göre hazırlanmalıdır (Neyim, 2009).

Yerel yönetimler, çevre koruma ile ilgili mevzuat hükümlerinin genelde yürütme ve kontrol yönüyle ilgilenmektedirler. Belediyelerin, yukarıdaki hukuki dayanaklara göre kente yönelik başlıca çevre görevleri şöyle sıralanabilir:

- Beldenin düzenli ve sağlıklı gelişmesini sağlamak,
- Koruyucu sağlık hizmetleri sunmak,
- Sağlıklı ve planlı kentleşmeyi sağlamak, yapılaşmayı denetlemek,
- Kanalizasyon yapmak, katı atıkları toplamak ve imha etmek,
- Su kaynaklarını ve kıyıları korumak,
- Belde halkına refah sağlayıcı çalışmalar yapmak,
- Toplu taşıma faaliyetlerinde bulunmak ve trafiği düzenlemek,
- Yerleşim kararları için imar planları yapmak ve değiştirmek,
- Ortak kullanım alanlarını temiz, güvenli ve sağlıklı tutmak.

Bu sayılanlardan belediyelerin çevre sorunlarının önlenmesi konusunda sorumluluk taşıyan en önemli kamu tüzel kişilerinden birisi olduğu ortaya çıkmaktadır. Fakat belediyelerin kaynak yetersizliği, personel yetersizliği, teknik yetersizlikler gibi sebeplerle çevre mevzuatının getirdiği yükümlülükleri tam anlamıyla yerine getiremedikleri görülmektedir.

4. ÇEVRE SORUNLARI VE YEREL YÖNETİMLER

20. yüzyılın sonlarında çevre ve kalkınma sorunları gündemi meşgul etmeye başlamıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra hızlanan kalkınma hareketinin doğaya verdiği ciddi tahribat sonucu 1970'li yıllardan itibaren çevre iyice sorun olmuştur. Çevre sorunları siyasi sınır tanımadan yayılırken, yaşanabilir alanların azalması, doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesi, su-toprak-hava kirliliği, çölleşme, ozon tabakasının incelmesi, küresel ısınma gibi gelişmeler katlanarak artmıştır. İnsanlığın ekonomik, teknolojik ve sosyolojik alanda yüzyıllardır gösterdiği gelişmeler sırasında çevreye verdiği zararlar gelecek için kaygıları biriktirerek artırmıştır. Küreselleşme süreci de, bu gelişime olumlu ve olumsuz etkilerle katkıda bulunmuştur. Bu daralan koridordan çıkış yolu, çevre ve kalkınma arasındaki köprünün güçlendirilmesine ve sürdürülebilir olmasına bağlıdır (Kaypak, 2011,30).

Çevre sorunlarını en şiddetli biçimde yaşayan kesim, kuşkusuz nüfus yoğunluğunun barındığı ve sanayi kuruluşları bakımından zengin kentlerin insanlarıdır. Türkiye'de genel olarak artan nüfusun yanında kırsal alanlardan kentlere doğru olan nüfus göçü, belirgin bir biçimde sürmektedir. Öte yandan son yıllarda hızlanan toplu konut inşaatları yeni yerleşim yerlerinin açılmasına yol açmaktadır. Böylelikle kentler hızla genişlemekte ve bir yandan gecekondu mahalleleri, diğer yandan büyük ve çok katlı yapılar, geniş yollar ve sanayi kuruluşlarıyla belirgin bir değişime uğramaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004, 400).

Kentleşme hızının yüksek olması yanında, göçün büyük birkaç merkeze ve bölgeye yönelmesi, kentleşme hızının sanayileşme hızından yüksek olması gibi faktörler sağlıklı ve planlı bir kentleşmeyi engellemiştir. Türkiye kentleşmesi birçok gelişmekte olan ülkede olduğu üzere, sorunlu bir kentleşmedir. Aşırı, çarpık, sağlıksız gibi sıfatlarla nitelendirilen bu kentleşme biçimi, çevre sorunlarından altyapı sorunlarına, toplumsal ve ekonomik sorunlardan kültürel sorunlara kadar birçok önemli sorunun nedeni olarak bu alanları etkilemektedir. Bu özellik ve nitelikleri ile Türkiye'de kentleşme aynı zamanda kentlerin tek tek ya da bölgesel anlamda kentsel gelişme dinamikleri ile yakından ilgilidir. Üsküdar'ın kentsel gelişmesini de bu anlamda Türkiye'de yaşanan genel kentleşme nitelikleri ve sorunlarından ayırmak oldukça zordur.

Kentleşme ve toplumsal refahın artmasına bağlı olarak tüketimin artması çok sayıda atığın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Evsel atıklar, bahçe atıkları, maden atıkları ve sanayi atıkları söz konusu atıkların başında gelmektedir. Bundan 40 yıl önce kişi başına yaklaşık 1,5 kg olan katı atık miktarı günümüzde yaklaşık 2,5 kg. olmuştur. Buradaki temel sorun her geçen gün hızla artan söz konusu atıkların yeniden nasıl ekonomiye kazandırılacağıdır. Kaynağından ayrı toplama katı atık yönetimini gerektirmektedir. Katı atıkların toplanması, taşınması ve çeşitli yöntemlerle yok edilmesine katı atık yönetimi denilmektedir. Katı atık yönetimi özelliği itibariyle atıkların kaynağında en aza indirilmesini amaçlayan bir yönetim planıdır. Belediyeler katı atıkların korunması hususunda çıkarılan yasal mevzuatlara uymakla yükümlüdürler (Soysal, 2007, 89-90).

Çevreye önemli rahatsızlık veren, kentsel dokuyu bozan, halk sağlığını tehdit eden tesis, işletme veya yerler kentte bulunmaktadır. Sanayi devrimi ve aşırı kentleşmenin yanı sıra bilinçsiz tüketim davranışları günümüzde çevre sorununu ortaya çıkarmıştır. Sürdürülebilir bir kalkınma için çevrenin korunmasının önemli bir yeri vardır. Çevrenin korunmasına yönelik tartışmalar her geçen gün artmaktadır. Bu tartışmalar özellikle yerel yönetimlerin fonksiyonlarına odaklanmakta ve bu süreçte yerel yönetimlere yeni görevler ihdas edilmektedir.

Yerel yönetimlerin ortaya çıkışından günümüze kadar, görev alanlarında meydana gelen artışın yanı sıra, kentlere doğru yönelen yoğun bir nüfus hareketi gözlenmektedir. Bu hareketlenme beraberinde hızlı kentleşmeyi, dolayısıyla da kentleşme problemlerini getirmektedir. Kentlerdeki bu problemler; planlama, konut, arsa, ulaşım, çevre kirlenmesi, gecekondulaşma, kaçak yapılaşma, doğal ve kültürel yapıların yok olması, altyapı sorunları, hava, toprak, gürültü gibi çevresel kirlilikler, insanlar arasında yaşanan iletişim bozuklukları gibi toplumsal sorunlar ve daha sayamayacağımız pek çok sorun ortaya çıkmaktadır. Bu gelişmeler sonucu kentlerin yönetilmesi artık daha da zor bir hale gelmekte, kararların verilmesinde birçok karmaşık bilginin aynı anda ve kısa bir zamanda analiz edilmesi gerekmektedir (Karbuz, 2003,57-58).

Üsküdar'da kentsel gelişme bağlamında ortaya çıkan sorunlara bakıldığında birtakım çevre sorunlarının var olduğu görülmektedir. Özellikle kış aylarındaki hava kirliliği, atık su sorunu ile yeşil alan sorunu ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında altyapı sorunlarının pek fazla olmadığı görülmektedir. Barınma sorunları kendini hissettirse de önemli bir gecekondu sorununun olduğu söylenemez. Daha çok nüfus ve istihdam sorunları ön plana çıkmakta ve bunlara bağlı sorunlar gündeme gelmektedir. Türkiye genelindeki çelişkili ve çapraşık sonuçlar Üsküdar için de geçerlidir.

Üsküdar'da kentsel gelişme hem Türkiye kentleşmesinin özelliklerinden kaynaklanan hem de kendine özgü koşulların yarattığı bazı sorunlara sahiptir. Bazı çevre sorunları ile nüfus ve istihdam sorunları yine Türkiye kentleşmesinde olduğu gibi Üsküdar'ın kentsel gelişme sürecinde de kendini hissettirmektedir. Özellikle hava kirliliği ile göç sorunu bu ilçenin kentsel gelişmesi ile özdeşleşmiş bulunmaktadır. Bütün bu sorunların çözümü, yine Türkiye kentleşmesine paralel şekilde etkili, uyumlu, bütüncül kararlar ve uygulamalarla olabilecektir. Bu konuda özellikle yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında birbirini tamamlayıcı ve destekleyici çalışmalara gereksinim vardır. Üsküdar'ın kentleşmesini ve sorunlarını genel olarak Türkiye'nin, özel olarak ise İstanbul'un ekonomik, toplumsal ve siyasal yapılanmasından ve imkânlarından soyutlamak mümkün değildir.

Kaliteli bir yaşam çevresi ve kent dokusu; yapılar, ulaşım olanakları, açık ve yeşil alanlar arasındaki dengeli bir mekansal ilişkinin sonucudur. Sahip oldukları özellikleri ve kalitelerine göre açık ve yeşil alan kullanımlarının türleri, büyüklükleri, donanımları, fonksiyonları ve hizmet alanları kentsel yaşam kalitesi içerisindeki etkisini ortaya koymaktadır (Emür ve Onsekiz, 2007: 367-396).

Günümüzde Batılı ülkelerde yeşil alanların kentsel yaşam kalitesini belirleyen temel bileşenlerden biri olduğu kabul edilmiş ve yeşili arttırma/geliştirme yönünde politikalar oluşturulmuştur. Bu konudaki duyarlılık, özellikle mesleki çevrelerde 19. yüzyıla dayanır. 1940'larda Uluslararası Mimarlık Kongresi'nde (CIAM) çok sayıda dünya kenti incelenerek şehirciliğe ilişkin yapılan saptamaların ve alınan ilke kararlarının bir bölümü yeşil konusunu kapsamıştır (Aydemir, 2004, 285-337). Yeşil alanlar kent ekosistemine, kentlerin fiziksel gelişmesine ve günlük kentsel aktivitelere sağladıkları katkı ve olanaklarla insanlara daha konforlu çevre şartları sunmaktadırlar (Eminağaoğlu ve Yavuz, 2010, 1537).

Üsküdar İlçesindeki açık yeşil alanların dağılımı gelişi güzel bir şekilde olup, etki alanları yönünden de bir dengesizlik bulunmaktadır. Üsküdar ilçesi açık yeşil alanları rekreasyon amacıyla aktif kullanılan açık yeşil alanlar ile aktif kullanılmayan açık yeşil alanlar olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır. Aktif kullanılan açık yeşil alanlar çocuk oyun alanları, park alanları, spor alanları ile rekreasyon amacıyla kamuya açık koru, orman, çayır alanları ve mesire alanları olarak belirlenmiştir. Aktif kullanılmayan açık yeşil alanlar ise dinlenme, dinlence ve spor yapma amaçlarıyla kullanılmayan fakat işlevsel yönden yeşil alan kapsamına giren açık alanlardır. Bunlarda ağaçlandırılmış alanlar, çayır, fidanlık, ormanlar, görsel yeşil alanlar, refuj ve meydanlar, koru alanları ile koruya katılacak alanlar ve mezarlıklardır (Aksoy, 2004, 39).

5. YEREL YÖNETİMLER VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Farklı alanlarda kullanılan sürdürülebilirlik kavramının temel özelliği, insanın geleceğini konu alması ve kullanıldığı alanın kaynaklarının korunmasını içermesidir. Sürdürülebilirlik kelimesi sözlüklerde birçok anlamda kullanılmış olmasına rağmen, esas itibariyle; sürdürmek, sağlamak, devam ettirmek, desteklemek, var olmak anlamlarında kullanılmaktadır.

Sürdürülebilirliğin 19. yüzyıl başlarında literatürde somut olarak kendini göstermeye başladığı ve belirli bir nosyon olarak tarım, ormanlar ve balıkçılık gibi yenilenebilir kaynaklar konusunda ortaya çıktığı söylenebilir (Bozlağan, 2005, 1013). Bilindiği gibi, 1992 yılında Rio de Janerio'da yapılan "Çevre ve Kalkınma" zirvesinin en önemli çıktılarını sürdürülebilir kalkınmanın prensiplerini açıklayan Gündem 21 Eylem Planı ve Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi oluşturmaktadır. Gündem 21 kavramındaki 21 rakamı, 21.yy'da gerçekleştirilecek kalkınma

etkinliklerinin mümkün olduğunca geniş bir katılımla hazırlanan, çevreyle uyumlu ve sürdürülebilir projelerden oluşması gerektiğini vurgulanmıştır. Türkiye'nin de imzaladığı Rio Deklarasyonu'nda yer alan ilkelerin uygulama belgesi olan Gündem 21, dört temel bölümden oluşmaktadır;

1. Sosyal ve ekonomik boyutlar,
2. Kalkınma için kaynakların korunması,
3. Etkin grupların rolünün güçlendirilmesi ve
4. Uygulama yöntemleridir.

1996 yılında İstanbul'da toplanan Habitat Zirvesi'nde vurgulandığı gibi "Dünyanın geleceği, kentlerde biçimlenecektir". Çağdaş gelişmeler, yerel yönetimlerin geleneksel hizmet sunma yöntemlerini ve yerel yönetimlerden beklentileri de farklılaştırmaktadır. Yerel yönetimler, çevrelerini saran değişim atmosferinde varlıklarını sürdürmek için "dönüşmek" zorundadırlar. Yapısal dönüşüm, yerel yönetimlerin öncelikli hedefi durumuna gelmiştir. Yerel yönetimlerin bu dönüşüm sürecini bilgi ve iletişim teknolojilerini daha bilinçli kullanarak gerçekleştirmeleri gerekmektedir (Emrealp, 1993, 2) .

Çevre ile ilgili sorun çıktığında ya da çıkmadan yapılacak girişimlerin yerel nitelikli olması önemlidir (Geray,1998,64). Çevre sorunlarının en belirgin özelliği, tehlikenin ortaya çıktığı yere özgü olmasıdır. Yerel bir sorun konusunda yerel halka ve yerel yaşama yakınlık, merkezi hükümetten ziyade yerel yönetimlerin bir özelliği olduğuna göre, belirlenecek politikaların ve sorumlu kişiliklerin de yerel olması gerekmektedir. Bu bakımdan, Avrupa Birliği tarafından benimsenen yerellik ilkesinde de yer aldığı üzere, hizmetin, yerel halka en yakın yönetim birimince görülmesi esastır. Yani, kamu yükümlülükleri genelde ve tercihen yurttaşlara en yakın olan yerel yönetimler tarafından yerine getirilecektir. Bu noktada, yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerin merkezi yönetime göre, yerel düzeydeki sorunların ve gereksinmelerin tespitinde daha öncelikli ve etkili olacağı ortaya çıkmaktadır (Mutlu, 2001, 31-47).

İnsanoğlu varoluşundan itibaren çevreyle doğrudan etkileşim içinde bulunmuştur. Refah seviyesini yükseltmek için onu kullanmış ve gelişen teknolojinin de yardımıyla yaşadığı çevreyi sürekli değiştirmiştir. Refah artışı için doğal kaynakların sürekli kullanımı ve çevrenin değiştirilmesi, insanlığın ve diğer canlıların geleceğini tehdit eder boyutta kaynakların tükenmesine, çevresel bozulmalara ve kirlenmelere neden olmuştur (Tıraş, 2012, 65).

İnsan refahının artırılması devamlı olacaksa çevrenin ve doğal kaynaklarında devamlılığının sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda çevresel sürdürülebilirlik ön plana çıkmakta ve doğal kaynakların sürekliliğinin sağlanması anlamına gelmektedir. Kaynakların kullanım düzeyinin, bu kaynakların kendini yenileme hızını; salınan kirleticilerin oranının, doğal kaynakların bu kirleticileri işleme tabii tutma hızını aşaması gerekmektedir. Biyo-çeşitliliğin, insan sağlığının, hava, su ve toprak kalitesinin, hayvan ve bitki yaşamlarının korunması da çevresel sürdürülebilirlik içinde yer almaktadır (Kaypak, 2011, 26).

1992 tarihinde Brezilya'nın Rio kentinde düzenlenen BM Dünya Zirvesi sonunda kabul edilen Yerel Gündem 21 belgesi ise sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin politik uygulamaları açısından yol gösterici niteliktedir. Belgede sürdürülebilir politikaların yürütülmesinde, yerel yönetimler temel aktörlerden biri olarak kabul edilmiştir. Yerel yönetimlerin, bu politikaların

uygulanmasında katılımı arttıracak ve çeşitlendirecek mekanizmaları içeren Yerel Gündem 21 hedeflerini oluşturmaları öngörüsü dile getirilmiştir. Bu çerçevede çevre sorunlarının ortaya çıkışında önemli rol oynayan kentlerin, yönetimlerine sürdürülebilirlik fikrinin yansıtılması ile çevresel ve sosyal sorunların da azalabileceği öngörülmektedir (Atvur, 2009, 231).

Gündem 21'de yer alan sorun ve çözüm önerilerinin kaynağını yerel aktivitelerde bulduğu; bu nedenle yerel yönetimlerin katılımı ve işbirliğinin, programın amaçlarına ulaşmada belirleyici olacağı vurgulanmıştır. Ekonomik, sosyal ve çevresel altyapıları kuran yerel otoriteler, bunların yönetim ve işletmesinden de sorumlu olacaktır. Ayrıca, planlama sürecinin denetimi, yerel çevre politikalarının oluşturulması yanında ulusal ve bölgesel çevre politikalarının uygulanmasına yardımcı olmak da yerel yönetimlerin görevleri arasında sıralanmıştır. Halka en yakın yönetim birimi olarak, sürdürülebilir kalkınma konusunda halkın eğitilmesinde, yönlendirilmesinde ve görüşlerinin dikkate alınmasında da yerel yönetimler temel rolü oynayacaktır (www.un.org/esa/dsd/agenda21).

6. ÇEVRE VE ÇEVRE EĞİTİMİNE YÖNELİK UYGULAMALAR

Türkiye'de yeşil alanlar, kişi başına düşen yeşil alan miktarı ile tanımlanmaktadır. Bu oranlar, 3194 sayılı İmar Kanunu ile belirlenmektedir. 1999 yılındaki değişiklikle beraber, 10 m²/kişi değeri, kentsel yaşam kalitesi için gerekli yeşil alan oranını belirlemektedir. İmar planlarında bu sayısal değer, nüfusa göre, her türlü yeşil alanın matematiksel hesaba göre olması gereken alanı tanımlamaktadır. Batı ülkelerine göre yaklaşık dörtte bir oranında olan bu değer, Türkiye'deki kentlerin kentsel yaşam kalitesini de standart açısından belirlemektedir. Buna rağmen, başta Üsküdar olmak üzere Türkiye kentlerinde bu standardı sağlamak bile mümkün olmamaktadır. Gelişen kent yaşamı, yeşil kavramını bir tasarım unsuru olmakla birlikte, yaşama ilişkin bir parametre olarak ortaya çıkarmaktadır. Bu alanların sosyal yaşamla bütünleşik olarak kullanılması ise diğer bir değişkendir (Emür ve Onsekiz, 2007, 367-396).

Üsküdar'da yerleşim alanları 7688 hektar ile ilçenin % 41,3'ünü teşkil etmektedir. Orman ve fundalıkların oranı % 53,6'dır. Çoğunlukla dik eğimlerde yer almakta olan orman ve fundalıklarda toprak derinliği sığdır. Üsküdar'da 2006 yılında park, oyun alanı, refüj, koru ve spor alanı olarak 4.100.000m² alan yer almaktadır. Daha sonraki planlar için, yeşil alan-park yapımına 374.750m² alan ayrılmıştır. Ayrıca yeşil alan yapılmak üzere kamulaştırılması gereken 247.310m² alan daha bulunmaktadır.

Modern çağın kentlerinde insanın ciğerleri sıkışmıştır. Gözünü açıp bakacağı tek yer gökyüzüdür. Bu nedenle, Üsküdar Belediyesi yaptığı çalışmalarla hem ilçeye yeni yeşil alanlar kazandırmakta, hem de mevcut yeşil alanların korunması, düzenlenmesi ve yenilenmesini sağlamaktadır (Zengin ve Abedov, 2010,168). Yıllar içinde yapılan yeşillendirme faaliyetleri ile bir yandan kentin daha rahat nefes alması sağlanırken diğer yandan dünya standartlarında kişi başına düşen yeşil alan miktarına ulaşma hedefine biraz daha yaklaşılması hedeflenmiştir. Daha önce, kişi başına düşen yeşil alan 5m² iken zamanla yapılan işgallerden arındırma çalışmaları neticesinde bu rakam 5.8m²'ye yükseltilmiştir. Üsküdar'da aktif ve pasif yeşil alan toplamı 2012 yılı itibariyle 7.098.843m² olup kişi başına toplam 14.3m² yeşil alan düşmektedir (www.uskudar.bel.tr).

Çalışma sahamız olan Üsküdar Belediyesi'nin çevre ve eğitimi ile ilgili yaptığı çalışmalar;

a. Çevre Eğitimi Projesi

2006 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile ortak bir çalışma başlatılarak Üsküdar'a 450 adet atık pil toplama kutusu tahsis edildi. Toplanan piller, Taşınabilir Pil Üreticileri ve İthalatçıları Derneği (TAP) kurumuna teslim edilerek bertaraf edilmesi sağlanmaktadır. "Atık Pillerin Kaynağında Ayrı Toplanılması ve Geri Kazanılması" ile ilgili seminerler düzenlenip, en çok pil getiren okullara hediyeler verilmektedir.

Üsküdar ilçesinde bulunan ilk ve ortaokullarda atık pilleri toplamak, her sene düzenli olarak gerçekleştirilen kampanyalarla, atık pil toplama alışkanlığını yerleştirmek amacıyla haftalık olarak ambalaj atık verilerinden hesaplanan çevre değerleri basın müdürlüğüne bildirilerek çalışmaların billboardlarda çıkması sağlanmaktadır.

Çevre Eğitim Projesi kapsamında 2011 yılı içerisinde alanında uzman mühendisler tarafından 43 okulda 11.413 öğrenciye eğitim verilmiştir. 2012 yılından beri "Ç-Evren Senin Elinde Projesi" kapsamında okullar arasında Ambalaj Atık Toplama Yarışması ve Atık Pil Toplama Yarışması yapılıştır. 2012 yılında Üsküdar Belediyesi'nce ilçe genelindeki okullar arasında düzenlenen "Çevren Senin Elinde" kampanyası kapsamında öğrenciler, 6 aylık süreçte 50 ton ambalaj atığı topladı. Yine 2012 yılında Üsküdar-Doğancılar Parkı'nda düzenlenen ve "Küresel Isınma ve Alternatif Enerji" konulu bir serginin yer aldığı etkinlikte de Dünya Çevre Günü dolayısıyla öğrenciler erguvan ağaçları dikmiştir.

Yaz staj dönemi boyunca staj yapan çevre mühendisi stajyer öğrenciler; İSKİ'nin Paşaköy Atık Su Arıtma Tesisi, Ömerli İçme Suyu Arıtma Tesisi, Kemerburgaz Kompost Tesisi, Küçüksu Atık Su Arıtma Tesisi, Üsküdar Atık Su Arıtma Tesisi, Kadıköy Atık Su Ön Arıtma Tesisi, Kadıköy Ambalaj Atıklarını Ayırma Tesisleri gezdirilerek öğrencilerin yerinde görerek öğrenmeleri ve yetkililerden bilgi almaları sağlanmaktadır (www.uskudar.bel.tr).

b. Atık Yağların Değerlendirilmesi

Üsküdar sınırları içerisinde, aylık 14.07 ton bitkisel atık yağ toplanmaktadır. Atık yağ oluşturan işyerlerinin ruhsatlandırma aşamasındaki denetimlerinde bakanlık tarafından lisanslı kuruluş ile "Atık Yağ Toplayıcı ve Bertaraf Edici" sözleşmesi yapması zorunlu kılınmış olup, belediye denetimcileri tarafından kontrolü yapılmaktadır.

Üsküdar ilçesi genelinde yaklaşık 150 atık yağ üreten; lokantalar, sanayi mutfakları, oteller, tatil köyleri, motel, yemekhaneler, hazır yemek üretimi yapan tesisler gezilerek atık yağ envanteri çıkarılmıştır.

c. Ev-İşyeri-Kamu Kurum/Kuruluş Çöplerinin Toplanması

"Daha Temiz Bir Üsküdar İçin El Ele" sloganıyla yola çıkılarak Üsküdar Belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğü'nce yeni yapılan düzenleme(2013 yılı) sonucu mahallelerdeki çöp toplama günleri 3 güne çıkartılmıştır.

İlçe hudutları içerisinde mevcut 33 mahallenin evsel atık çöpleri dönüşümlü olarak toplanmaktadır. Ana arterlerdeki çöpler ise ring şeklinde 24 saat boyunca toplanmaktadır (http://www.uskudar.bel.tr).

İlçe hudutları dahilinde kurulan 23 semt pazar yeri, her hafta pazar bitiminde pazar ekibi tarafından süpürülür, toplanır ve çöpleri kaldırılır. Daha sonra yıkama ekibi tarafından tazyikli su ile yıkanmaktadır. Üsküdar ilçe sınırlarındaki tüm çöp konteynırlarının önce çöp arabasıyla çöpleri alınmaktadır. Trafiği aksatmadan ve 3 dakika içinde konteynır yıkama aracı ile çöpü alınan konteynır yıkanıp etrafı ilaçlanmaktadır.

d. İnşaat Atığı Molozların Toplanması

Ev, işyeri vb. yerlerde yapılan tamir, tadilat ve onarım sonrası oluşan inşaat atığı molozlar vatandaşın talebi üzerine loder ve açık araçlı ekipler tarafından mahallinden alınarak Şile Kömürcü oda döküm sahasına taşınmaktadır. 2012 Yılı aylık ortalama inşaat atığı moloz miktarı 3270 Ton/ay olarak hesaplanmıştır.

Motorize denetim ekipleri, Üsküdar'da yedi ayrı bölgeye ayrılan temizlik ekipleri ile koordineli çalışarak gününden ve saatinden önce çıkarılan çöplerin kontrolünü sağlamak amacıyla kamera ve görevli zabıta memuru ile kurallara uymayanlar hakkında işlem yapmaktadır.

e. Sağlık Kurum ve Kuruluşlarının Tıbbi Atıklarını Toplama

İlçede mevcut 20 yataktan az sağlık kurumu ve kuruluşlarının tıbbi atıkları, tıbbi atık aracıyla adresten teslim alınarak Kemerburgaz oda yeri düzenli depolama alanına taşınmaktadır. Yıllık toplanan tıbbi atık miktarı, 138.600 kg (2009 yılı) olarak hesaplanmıştır.

f. Ambalaj Atıklarının Kaynağında Ayrı Toplanması

Katı atıklar içerisinde en önemli payı ambalaj atıkları almaktadır. Ambalaj atıkları cam, plastik, metal, kâğıt ve kompozit gibi malzemelerden imal edildiğinden geri dönüşebilir nitelikteki atıklardır. Geri dönüştürülen ambalaj atıkları genellikle üretime sokularak ikincil hammadde olarak kullanılmaktadır.

Katı atıkların toplanmasına ilişkin olarak hayata geçirilen yasal düzenlemeler çerçevesinde son yıllarda önemli gelişmeler kaydedilmiş ve belediyeler öncülüğünde bir değişim süreci başlatılmıştır. 2008 yılında Türkiye'de belediyeler tarafından 414.000 ton ambalaj atığı toplanarak geri dönüşümü sağlanmıştır. Toplanan atıklar içindeki cam, plastik, alüminyum malzemelerin üretimde yeniden kullanılması sayesinde tahmini olarak 200.000m^3 petrol tasarruf edilmiştir. Yine 2008 yılında toplanan atık kağıt ve kartonların geri dönüştürülmesi sonucu bir taraftan kağıt/karton üretiminde 4.750.000m^3 su tasarruf edilmesine imkan sağlarken, diğer taraftan 3.360.000 adet ağacın kesilmesini önlenmiştir. Ayrıca 414.000 ton ambalaj atığının toplanması sonucu 2.500.000m^3 hacminde çöp depolama sahasından tasarruf edilmiştir.

Üsküdar Belediyesi "Ambalaj ve Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği" uyarınca İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSTAÇ A.Ş. ile 15 Haziran 2006 tarihinde bir protokol imzalamıştır. İmzalanan protokol doğrultusunda ilçenin tamamını kapsayacak şekilde "Uygulama Planı" hazırlanmıştır. Yaklaşık 14.000 adet mavi ambalaj atığı poşeti dağıtılarak ambalaj atıklarının evsel atıklardan kaynağında ayrı toplanması hususunda bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Projede ilçedeki 14 mahallede bulunan 250 siteden 32 düzenli site pilot uygulama alanı olarak belirlenmiş ve yaklaşık 60 adet mavi ambalaj atığı konteynırı yerleştirilmiştir.

2012 yılı itibariyle toplanan atık cam miktarı 110 ton/ay, toplanan ambalaj atık miktarı 490 ton/ay, toplanan ambalaj atık(kâğıt, karton, metal, plastik) miktarı 380 ton/ay'dır. Üsküdar ilçesinde yıllık ortalama ambalaj atığı toplama miktarı 425.2 ton civarında olup hazırlanan uygulama planı pilot bölge gereği ilk kademede güvenliği olan sitelerden ambalaj atıkları toplanmaktadır. Cam atıklar, diğer ambalaj atıklarından ayrı olarak toplanmaktadır. Üsküdar dahilinde atık camlar 116 noktadaki kumbaralarla toplanmaktadır (www.uskudar.bel.tr).

7. SONUÇ

1972 yılında Stockholm'de düzenlenen İnsani Çevre Konferansından sonra, 5 Haziran tarihi bundan sonra Dünya Çevre Günü olarak kutlanmaya başlanmış, çevre konusunda önceden beri uygulanan "tepki ve tedavi" stratejisi yerini "tahmin ve önleme" stratejisine bırakmıştır (Masca, 2009. 198). Yerel yönetimler, bireylerin çevre yönetimine katılımlarını sağlayarak çevrenin korunması ve iyileştirilmesine önemli katkıda bulunmaktadırlar (Üste, 2005, 57-58).

Yerel yönetimler, hizmet ettikleri yerin sosyal ve çevresel özelliklerine uygun bir çevre politikası geliştirmeli ve yaşama geçirmelidir. Örneğin, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin işbirliği içerisinde; vatandaşlara arazide yapılacak faaliyetlerle çevre eğitiminin verilmesi olumlu izler bırakacaktır. Erten (2005) ve Özdemir (2010) yaptıkları çalışmalarda, arazide yapılan faaliyetlerin çevre eğitimine önemli katkı sağladığı sonucuna varmıştır.

Yerel yönetimler ile ilgili yapılan bir çalışmada; çöp kutusu sayısının arttırılması, her tür atıklar için geri dönüşüm kutularının bulundurulması, baz istasyonlarının şehir merkezlerinden uzak yerlerde kurulması, belediyenin çevre çalışmalarında daha aktif rol oynaması yapılması gerekenler sıralanmıştır (Kahyaoğlu ve Kaya, 2012, 101).

Toplumlarda öncelikle çevre sorunları ve sebepleri, özellikle mevcut tüketim alışkanlıkları ve miktarları hakkında bilgi eksiklikleri var olabileceği göz önüne alınarak yerel yönetimler tarafından gerekli bilgilendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Çevreyle ilgili bilgilerin topluma aktarılması, toplumun bu konularda bilinçlenmesi ve bireysel tüketim davranışlarını bu yönde değiştirmelerinde yerel yönetimlerin yapacakları kampanyalar, dağıtacakları eğitici broşürler ve düzenleyecekleri aktiviteler son derece etkili olacaktır. Çevresel bir bilincin gerekliliğinin ötesinde, yerel yönetimler tarafından sunulan ve çevreyle dost tüketim davranışlarını destekleyen her türlü yerel hizmete ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca yerel yönetimler izleyecekleri çevreci politikalar, oluşturacakları düzenlemeler ve uygulayacakları yaptırımlarla da işletmelerin faaliyetlerini düzenleyerek arzulanan bireysel tüketim davranışlarına ulaşılmasında dolaylı yoldan etkili olabilecekleri görülmektedir (Örten, 2009, 203).

Temizlik, çevre ve sağlık alanındaki çalışmaların temel amacı; sağlıklı ve güvenli çevrenin oluşturulması ve korunmasıdır. Bunun için sürdürülebilir ve sağlıklı kentleşme için çevreye duyarlı bir yönetim anlayışının geliştirilmesi gerekmektedir. Bugün ve gelecek kuşaklar için insanca bir çevrenin geliştirilmesi, bütün insanların, toplulukların, girişimlerin ve kuruluşların birlikte sorumluluk yüklenmesini gerektirmekte; hükümetlerin ve yerel yönetimlerin kendi yetki alanları içinde kapsamlı bir çevre politikası konusunda sorumluluğa sahip oldukları; gelişmekte olan ülkelere kendi yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için gerekli yardımların yapılması ve çevre sorunlarının aşılması için uluslararası işbirliğinin önemi vurgulanmaktadır. Yapılan bu çalışma sonucunda aşağıda bazı öneriler sunulmuştur.

- Şu ana kadar Üsküdar ilçesinde geri dönüşüm gelir hesaplaması yapılmamıştır. Bunun hesaplanması ve sonuçlarının ilçede yaşayanlarla paylaşılması yerinde olacaktır.
- İlçede geri dönüşüm tesisi bulunmamaktadır. Fakat şehir sakinlerinde, böyle bir tesisin olması çevre bilincinin artmasında etkili olacaktır.
- Çevre bilincinin arttırılması için çevre eğitim seminerleri ve etkinlikleri planlı olarak arttırılabilir.

 İlçede çevre sağlığı konusunda elektromanyetik kirlilik özellikle Çamlıca ve çevresinde sorun olabileceğinden bu yörede yaşayan insanlara yönelik önleyici ve bilgilendirici çalışmalar yapılmalıdır.

 Çamlıca da bulunan radyo vericileri ve baz istasyonları estetik olarak da güzel olacak şekilde daha uygun biçimde yapılmalıdır.

 Hava kirlilik ölçümleri düzenli olarak yapılmalıdır ve bu ölçümlerin sonuçları yaşayanlarla paylaşılmalıdır. Haftalık veya en azından aylık ölçüm sonuçları görsel-yazılı medya ve billboardlar ile halka ulaştırılmalıdır. Sorunun önlenmesi için gerekli çalışmalar planlanmalı ve uygulamaya konulmalıdır.

KAYNAKLAR

AKSOY, Yıldız (2004). "Üsküdar İlçesi Açık Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi," Ekoloji, Yıl 13, Sayı 54.

ATVUR, Senem (2009). Yerel Gündem 21 Ve Çevre: Antalya Kent Konseyi Örneği, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt: 35, Sayı: 2, 231-241. 231.

AYDEMİR, S (2004). Kentsel Açık Ve Yeşil Alanlar "Rekreasyon", Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı, 285-337, Trabzon.

BOZLAĞAN, Recep (2005). "Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı", Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Yayını, 50. Kitap, İstanbul, ss. 1011-1028.

ÇOBAN Ayşe, KILIÇ Selim (2009). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Çevreye Yönelik Politikaları: Konya Selçuklu Belediyesi SELKAP Örneği, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22, s.117-130

DİNÇER, Meral (1996). Çevre Gönüllü Kuruluşları, Türkiye Çevre Vakfı Yayını, TÇV Yayın No: 110, Önder Matbaa, Ekim, Ankara

EMİNAĞAOĞLU, Zehra ve YAVUZ, Ayşe (2010). Kentsel Yeşil Alanların Planlanması Ve Tasarımını Etkileyen Faktörler: Artvin İli Örneği, III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi, 20-22 Mayıs 2010, Cilt: IV Sayfa: 1536-1547

EMREALP, Sadun (1993). Türkiye Yerel Gündem 21 Programı, Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı.

EMÜR, Semih Halil ve ONSEKİZ, Dilşen (2007). "Kentsel Yaşam Bileşenleri Arasında Açık–Yeşil Alanların Önemi–Kayseri Kocasinan İlçesi Park Alanları," Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 2007/1,

ERTEN, Sinan (2005).Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çevre Dostu Davranışlarının Araştırılması. Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 91-100.

GERAY, Cevat (1998). "Yerel Yönetimler ve Çevre," Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 7, Sayı 3, Temmuz 1998.

GÖKÇE, Orhan ve BAYRAKÇI, Erdal (2006). Yerel Yönetimler Maliyesi / Ders Notları, S. Üniversitesi, Konya

JAMALİ, Tarık (2007). Ekolojik Vergiler: Çevre Vergileri. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.

KAHYAOĞLU, Mustafa ve KAYA, Mehmet Fatih (2012). Öğretim Adaylarının Çevre Kirliliğine ve Çevreyle İlgili Sivil Toplum Örgütlerine Yönelik Görüşleri. Uluslararası Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2 (1), 91-107.

KAPUCU, Naim (2003). Yeni Yönetim Yaklaşımları ve Yerel Yönetimler. (Editörler: Akif Çukurçayır ve Ayşe Tekel). Yerel ve Kentsel Politikalar. Konya: Çizgi Kitabevi.

KARAMAN TOPRAK Zerrin (1996). Yerel Yönetimler, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayın No:163, İzmir.

KARBUZ, Halil (2003). Yerel Yönetimler Ve Bilgi Teknolojileri, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim Bilimleri, Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi.

KAYPAK, Şafak (2011). Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Bir Çevre, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Yıl: 13/ 20, ss:19-33

KILIÇ, Selim (2008). Çevre Politikalarının Oluşmasında Devletin Rolü ve Diğer Çevre Aktörleri. (Editörler: Mehmet Özel ve Veysel Eren). Devletin Dönüşümü ve Yeni Dönem Kamu Yönetimi. Konya: Çizgi Kitabevi.

MASCA, M., (2009). Sürdürülebilir Kalkınma: Kalkınma Ve Doğa arasında Denge Arayışları, Uluslararası Davraz Kongresi, Küresel Diyalog, Bildiriler, 24-27 Eylül, Isparta, ss:195-206.

MUTLU, Ahmet (2001). "Yerel Yönetimlerin Çevre Politikaları: Çorum Örneği," Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Ağustos, Cilt 6, Sayı 8

NADAROĞLU, Halil ve NEZİH Varcan (1995). Yerel Yönetimler. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 522.

NEYİM, Cezmi (2009). Türkiye'de Evsel Nitelikli Katı Atıklar. http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/csk/EK-4.pdf

ÖRTEN, Tuğba (2009) Yerel Yönetimlerin Bireysel Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarındaki Rolü, Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 33, S. 2

ÖZDEMİR, Oğuz (2010). Doğa Deneyimine Dayalı Çevre Eğitiminin İlköğretim Öğrencilerinin Çevrelerine Yönelik Algı Ve Davranışlarına Etkisi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 125-138

SOYSAL, Ahmet (2007). Katı Atıklar ve Yönetimi. Kent-Çevre ve Sağlık Sempozyumu Bildiriler Kitabı. 21-27 Nisan. Ankara, 89-95

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı (2004). Türkiye Çevre Atlası. Ankara.

TIRAŞ, Hayrettin (2012). Sürdürülebilir Kalkınma Ve Çevre: Teorik Bir İnceleme, http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/ alınmıştır.

TURGUT, Nükhet (2001). Çevre Hukuku, Ankara: Savaş Yayınevi.

Türkiye Çevre Vakfı (2003). Türkiye'nin Çevre Sorunları. TÇV Yay. No: 163.

Üsküdar Belediyesi (2006). Faaliyet Raporu, Üsküdar Belediyesi Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü.

Üsküdar Belediyesi (2009). Stratejik Plan 2007/2008/2009 Yılları, http://www.sp.gov.tr/documents/planlar/IstanbulUskudarSP0709.pdf den alınmıştır.

ÜSTE, Rabia Bahar (2005). Yerel Yönetimlerde Demokratikleşme, Türk İdare Dergisi

www.un.org/esa/dsd/agenda21. Erişim tarihi: 10/06/2014.

www.uskudar.bel.tr. Erişim tarihi: 10/06/2014.

ZENGİN, Eyüp ve ESEDOV, Aqil (2010). Çevre Sorunlarının Yerel Özellikleri Ve Üsküdar Örneği, Sosyal Siyaset Konferansları, Sayı: 59, 2010/2, s. 149–178.